

*Зоя Запорожець
(Полтава, Україна)*

ОСНОВИ СТИЛІЗАЦІЇ ПЕТРИКІВСЬКОГО ДЕКОРАТИВНОГО РОЗПИСУ ЗАСОБАМИ ПЛАСТИЛІНОГРАФІЇ

Вишуканий та неповторний, петриківський розпис – чудовий привід для гордості українців. Ще б пак, адже в основі його барвистих візерунків лежить безмежна любов до рідного краю. Магія петриківського розпису полонила серця мільйонів шанувальників прекрасного та на увесь світ прославила талановитих народних майстрів родом з України. Витоки петриківського розпису слід шукати у глибоких традиціях художнього ремесла та неординарному способі мислення його представників. Найчастіше такий розпис виконують фарбами, трохи рідше – кольоровими глинами, а ми пропонуємо стилізувати його в об'єм за допомогою пластилінографії.

Питанню стилізації народних художніх ремесел і декоративного розпису присвячені праці: видатних українських істориків, вчених, антропологів, археологів минулого (М.Кордуба, В.Шухевич, П.Литвинова, М.Скорик та ін.), і сьогодення (О.Білоус, О.Воропай, І.Ніколаєвський, М.Селіванов, та ін.); мистецтвознавців і педагогів Є.Антоновича, І.Глінської, О.Данченка, Т.Гарькава та ін.. Технологія пластилінографіки в дослідженнях науковців висвітлена не повністю. Можна назвати авторів статей на тему «Стилізація петриківського розпису засобами кольорового пластиліну» Кошулько А. , Романько М.

Стилізація (тобто декоративна переробка форм природи) – це спрощення зображень із врахуванням раціонального використання технологічних можливостей матеріалу [1, с. 98].

Однією з особливостей петриківського розпису є те, що художники ніколи не виконують попереднього малюнка – композицію майбутнього орнаменту, свій творчий задум вони до найдрібніших деталей виношують в

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

уяві. Коли все визріло, втілюють свій намір у відповідному матеріалі.

Тільки багата творча уява дозволяє майстру відсікти у побаченому зайве, спростивши й опостигувавши до реально впізнаного – **стилізувати**. Розвиває таку уяву спілкування з природою, знайомство із шедеврами народної декоративної творчості, спостереження за роботою визнаних майстрів, вивчення фольклору, навчання основ українського декоративно-прикладного мистецтва та художніх традицій народного розпису. Поєднання цих засад уможливорює створення нових фантастичних, небувалих у природі, але зрозумілих і близьких форм представників флори і фауни [9, с. 198].

Пошук мотивів у природі потрібний для самостійної творчості, від якої невід'ємні життєві почуття. Важливим є постійне спостереження за об'єктами природи із запам'ятовуванням їхніх кольору, форми, взаємозв'язку, адже надалі вони можуть стати основою для багатьох декоративних композицій.

Інший процес творчої роботи полягає у тому, що у вибраний мотив, об'єкт чи форму, наприклад у разі зображення квітки, вноситься зміна, незначна поправка з метою виокремлення головного для досягнення найбільшої декоративної виразності.

Петриківський розпис – мистецтво традиційне, однак надає майстру можливість у межах художніх традицій змальовувати свій, самобутній і неповторний світ краси народного декору.

Для створення мистецького твору важливою є композиція – його побудова, доцільне поєднання всіх його компонентів у художньо-естетичну цінність, зумовлену логікою зображення, естетичним ідеалом, каноном; це структура, взаємозв'язок найважливіших елементів художнього твору, від якого залежить увесь його зміст і лад. Основними засобами і категоріями композиції є рівновага, ритм, масштабність, пропорція, симетрія, асиметрія, статика та динаміка.

Композиції класичного петриківського декоративного розпису властива

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

в основному симетрична рівновага, відповідна масштабність мотивів щодо сусідніх елементів і твору в цілому. Велике значення має гармонійний контраст: пряма лінія чергується зі звивистою, гостре з округлим, основні кольори спектра зіставляються в доповняльними. Композиція (її розташування, масштаб і барвистість) завжди органічно поєднується із формою виробу, який розпис декорує, та матеріалом, із якого той зроблений [5, с. 84].

Закінчена композиція твору, за влучним виразом видатного майстра петриківського декоративного розпису Ф. Панка, це коли – «ні додати, ні відняти», тобто гармонійне, органічне поєднання всіх композиційних елементів, чітка узгодженість усіх частин композиції [5, с. 84].

Декоративна стилізація образотворчих форм широко застосовується в прикладному мистецтві, оформленні інтер'єру, декоративному розписі, мозаїці, вітражі, ліпленні, різьбленні й ін. Така стилізація перетворює зображення в орнамент. Ось чому стиль найбільш яскраво проявляється в орнаменті. Ця форма в найбільшій мірі абстрагована від змістовності, і її стилістичні ознаки легко впізнаються. Недарма орнамент називають «почерком епохи».

Майстри петриківського розпису не переносять на папір предмети навколишньої дійсності натуралістично, а змінюють їх образи на свій лад, створюють свої форми, підкреслюючи характерні риси об'єктів, часом навіть перебільшуючи їх.

Стилізація в петриківських розписах виконується: у зміні силуету загальної форми та деталей; у переробці об'ємної форми в плоскісну; в переробці нюансних відтінків кольору в декоративні.

Образне відображення дійсності властиве всім видам мистецтва, але характер відображення в кожному з них різний. В живописі, графіці і скульптурі це форма. В декоративно-ужитковому мистецтві – колір і композиція. Таким чином, характер зображення передусім залежить від

матеріалу, в якому втілюється художня ідея та творче мислення майстра [3, с. 73].

Пластилін завжди був традиційним матеріалом для виконання невеличких ескізних скульптурних робіт. А кольоровий пластилін використовується в основному дітьми дошкільного віку і в навчальних класах загальноосвітньої школи для пізнавального ліплення простих предметів.

Але виявилось, що цей матеріал має широкий творчий спектр для виконання рельєфного декоративного живопису. В основі закладена проста концепція трансформації кольорової пластилінової кульки в мазок або інші пластичні рельєфні форми (пелюстки, буртика, гребінця і т.д). Комбінуючи всі ці форми, можливо отримувати необмежені композиційні і кольорові варіанти художніх робіт, які ще ні хто не виконував. Іншими словами: практично нема обмеження для розвитку творчої фантазії і її реалізації в пластилінографіці.

Пластилінографія – це технологія ліплення пластиліном, принцип якої полягає у створенні об'ємних кольорових композицій на площині.

Слово «пластилін» бере свій початок від італійського слова *plastilina* і від грецького *plastós*, що означає «ліпний». Як матеріал для ліплення пластилін був відомий дуже давно, ним користувалися для виконання робіт ще в Середньовіччі. Тільки тоді в його склад входив очищений і подрібнений порошок глини з додаванням натурального або мінерального воску – озокериту, сала та інших речовин, що перешкоджають висиханню [12, с. 45].

Різноманітність можливостей кольорового пластиліну може з успіхом використовуватися в стилізації петриківського розпису і за допомогою цього перенести його на інший художній рівень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарькава Т.А. *Петриківський декоративний розпис: підруч. / Т. Гарькава; за наук. ред. проф. Є.А. Антоновича. – Д. : Піра, 2017. – 220 с., іл.*

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

2. Гарькава Т.А. *Петриківський розпис: навч. посіб.* / Т. Гарькава; за наук. ред. проф. Є.А. Антоновича. – Д. : Ліра, 2016, – 120 с, іл.
3. Глухенька Н. *Петриківські декоративні розписи* / Н. Глухенька. – К. : Мистецтво, 1965. – 41 с.
4. Кириченко М.А. *Український народний декоративний розпис* / М. А. Кириченко. – К. : Знання-Прес, 2006. - 228 с.
5. Логвиненко Г.М. *Декоративная композиция* / Г.М. Логвиненко. – М. : ВЛАДОС, 2008. – 144 с.
6. Луцан Н.І. *Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну: навч. посіб* / Н.І. Луцан. – К. : Вид. дім «Слово», 2009. – 172 с.
7. Мельник В. М. *Український декоративний розпис на уроках образотворчого мистецтва* / В.М. Мельник. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. – 150 с.
8. Сагач Г.М. *Благословенна краса петриківського розпису* / Г.М.Сагач // *Таверійський вісник освіти*. – 2016. – № 55. – С. 17-23.
9. Титаренко В.П. *Народні промисли України: навч. пос.* / Титаренко В.П. – Полтава : Полтавський літератор, 2011. – 524 с.

УДК

*Наталія Орлова
(Полтава, Україна)*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДИЗАЙНУ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ОДЯГУ ЗАСОБАМИ 3D-ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.

Проектування швейних виробів засобами інформаційних технологій, як сучасна форма творчої проектно-конструкторської діяльності у системі підготовки викладачів дизайну одягу, сприяє набуттю студентами професійно-важливих компетенцій і якостей. Це вимагає відповідності педагогічних систем навчання студентів сучасним методикам проектування одягу, а також створення у вищому навчальному закладі професійно-орієнтованого інформаційно-освітнього середовища й адекватних йому

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*